

บทที่ ๕

วิเคราะหฺและสรุป

บทที่ ๓ และบทที่ ๔ เป็นผลการรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือชนิดต่าง ๆ แล้งนำเสนอรายละเอียดการนำนโยบายเหล่านี้ไปปฏิบัติเป็นรายโครงการ พร้อมกับเสนอข้อมูลภาพรวมการมีส่วนร่วมและทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่ที่พิศของโครงการ ในขณะนี้เสนอการวิเคราะห์ผลการนำนโยบายพัฒนาเหล่านี้ขนาดเล็กไปปฏิบัติ ทั้งนี้จะใช้ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติที่เสนอไว้ในบทที่ ๑ เป็นพื้นฐานของการวิเคราะห์ อย่างไรก็ตาม ก่อนจะถึงการวิเคราะห์ดังกล่าวควรที่จะนำลักษณะพิเศษของการบริหารนโยบายเหล่านี้ขนาดเล็กกลับมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

ความพยายามรวมระหว่างหน่วยราชการกับองค์กรประชาชน

ตามที่ได้อธิบายภาพรวมนโยบายเหล่านี้ขนาดเล็กไว้ในบทที่ ๒ เราจะสังเกตเห็นว่า เมื่อก่อสร้างโครงการเสร็จสิ้นแล้ว การนำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์จะตกเป็นภาระขององค์กรประชาชนใดกลุ่มผู้ใช้น้ำ หรือสภาตำบล โดยมีหน่วยงานราชการ ซึ่งอาจจะเป็นหน่วยดำเนินการที่ก่อสร้างโครงการพัฒนาเหล่านี้ หรือหน่วยงานจากสํักกระทรวงหลักในระดับอำเภอ ให้ความช่วยเหลือแนะนำ แนวทางการทำประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ (๑) การจัดโครงสร้างในลักษณะนี้ย่อมคาดหวังว่า จะมีการประสานร่วมมือทำงานระหว่างเจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการกับองค์กรประชาชนอย่างใกล้ชิด ซึ่งหมายความว่าข้าราชการจากหน่วยต่าง ๆ จำต้องเข้าใจ และมีทัศนคติในทางที่ตองให้มีความสำคัญกับภารกิจนี้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่างานอื่น ๆ เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเจตนาการให้มีการรวมประสานการทำงานระหว่างองคกรชาวบ้านกับผู้แทนส่วนราชการในระดับตำบล-อำเภอจะแจ้งชัดตั้งระบุไว้ในรูปแบบการบริหารโครงการให้เกิดประโยชน์ก็ตามที แต่ด้วยสภาพข้อจำกัดของเจ้าหน้าที่ส่วนราชการ และข้อจำกัดจากองคกรชาวบ้านเอง การร่วมปรึกษาหารือ การร่วมทำงานอย่างใกล้ชิดจึงยังตองห่างไกลจากความมุ่งหวังมาก เหตุผลอธิบายอุปสรรคดังกล่าวจะได้กล่าวถึงในตอนต่อไป

(๑)

สำนักงานคณะกรรมการประสานงานและเร่งรัดการพัฒนาเหล่านี้ ระเบียบคำสั่ง

สำนักนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการพัฒนาเหล่านี้ขนาดเล็ก (สิงหาคม ๒๕๒๔)

อิทธิพลของตัวแปรสำคัญบางตัวต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

๑. การจัดองค์การ

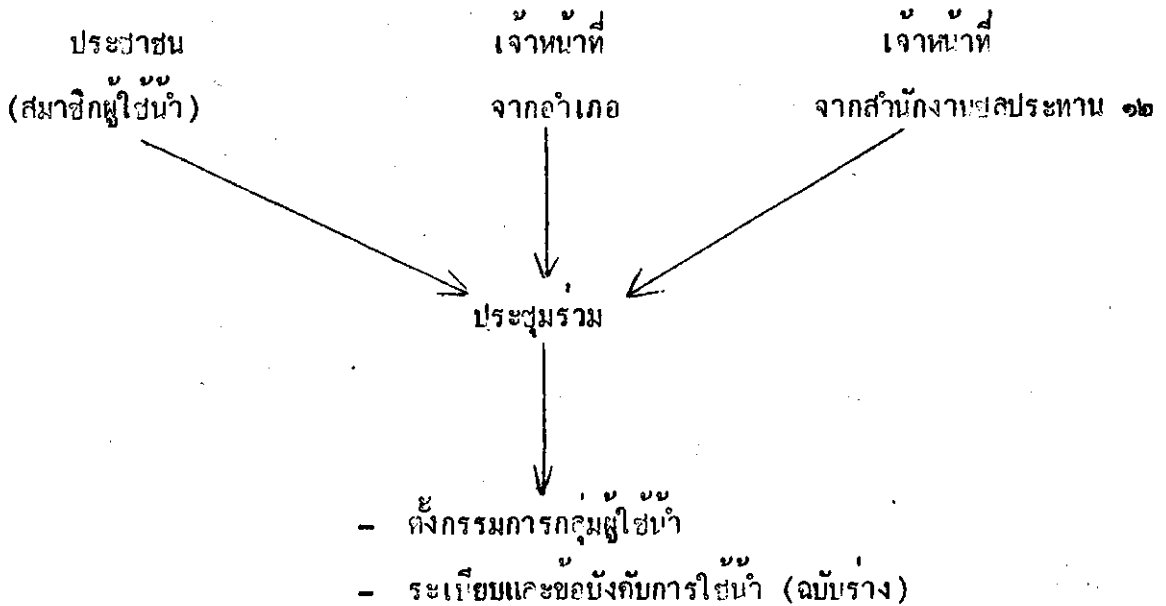
ในการศึกษาโครงการพัฒนาแห่งข้าขนาดเล็กทั้ง ๖ โครงการนี้ ตัวแปรที่สำคัญและมีอิทธิพลตัวหนึ่ง คือองค์การที่ได้รับการจัดตั้งเพื่อดำเนินงาน ซึ่งได้แก่กรรมการกลุ่มผู้นำ กรรมการสภาตำบล จุดสนใจในที่นี้คือ แนวทางการบริหาร หรือการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติอันเป็นมาตรฐาน (Standard Operating Procedure-SOP) แต่ก่อนที่จะพูดในรายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางการบริหาร ควรให้ความสนใจต่อองค์การที่รับผิดชอบทั้ง ๖ โครงการก่อน

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาโครงการทั้ง ๖ โครงการพบว่า โครงการที่กรมชลประทาน และกรมประมงเป็นหน่วยดำเนินการนั้น มีการจัดตั้งกลุ่มผู้นำเพื่อรับผิดชอบดำเนินงานฝ่ายน้ำขึ้น ทอระบายน้ำ หรือขอปลาไว้ชัดเจน กรรมการกลุ่มผู้นำทั้ง ๔ หมู่บ้านสามารถระบุหน้าที่ความรับผิดชอบได้ถูกต้อง ชัดเจน ในขณะที่โครงการชุดลอกคลองชุดตำบลเกาะใหญ่ ใช้โครงสร้างสภาตำบลเป็นองค์กรดำเนินงาน ซึ่งมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๑ และกรรมการหมู่บ้านฝ่ายส่งเสริมการเกษตรร่วมเป็นกรรมการ แต่หากรรมการส่วนใหญ่ไม่อาจระบุหน้าที่ได้ชัดเจน ก็มีโครงการผู้นำด้วย หลังให้บ้านแต่เท่านั้น ที่ยังไม่ได้มีการแต่งตั้งกลุ่มผู้นำ

นอกจากนี้สามในห้าโครงการมีประธานกลุ่มผู้นำเป็นกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อีก ๒ โครงการที่เหลือ ประธานกรรมการจะมาจากบุคคลอื่นที่ไม่มีตำแหน่งทางการปกครองในหมู่บ้าน สำหรับบ้านเต ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในการดำเนินงานตามโครงการอย่างเบ็ดเสร็จข้อสรุปที่ได้คือ ผู้นำของกลุ่มผู้นำส่วนใหญ่จะยังคงเป็นผู้มีตำแหน่งทางการปกครองในหมู่บ้าน

ข้อค้นพบประการสุดท้ายในส่วนของการจัดองค์การคือ การจัดตั้งกลุ่มผู้นำ พบว่าโครงการที่กรมชลประทานเป็นหน่วยดำเนินการก่อสร้างได้ให้การสนับสนุนในการก่อตั้งกลุ่มผู้นำอย่างเป็นขั้นตอน มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยส่งเสริมกิจกรรมต่อเนื่องเคลื่อนที่ สังกัดสำนักงานชลประทานที่ ๑๒ เข้าร่วมให้คำแนะนำ ในขณะที่อีก ๒ โครงการที่เหลือ ไม่ปรากฏผู้จัดแจ้งส่วนราชการได้เข้าร่วมในการจัดตั้งกรรมการอย่างใกล้ชิดหรือไม่

ตัวอย่างการกำหนดองค์กรและระเบียบเกี่ยวกับการใช้น้ำ ในโครงการฝายคลองทราย
ทอระบายน้ำ (ทรบ.) ห้วยพันต้น และทอระบายน้ำ (ทรบ.) คลองรี มีดังต่อไปนี้

ระเบียบวิธีปฏิบัติอันเป็นมาตรฐาน

เหตุผลเบื้องหลังการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติอันเป็นมาตรฐาน (ต่อไปจะใช้ว่าระเบียบฯ แทน) นี้ เหตุผลด้านการประหยัดเวลาและความราบรื่นในการประสานงาน ดูเหมือนจะเป็นเหตุผลหลัก^(๑) ในองค์การแบบราชการนี้ การกำหนดระเบียบฯ มักเป็นเรื่องปกติ ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อว่าข้าราชการจะใช้ระเบียบฯ เป็นเครื่องช่วยให้สถานการณ์ที่ซับซ้อนกลายเป็นเรื่องง่ายพอที่จะช่วยให้สามารถตัดสินใจได้รวดเร็วขึ้น^(๒) ในส่วนของนโยบายพัฒนาเขื่อนน้ำขนาดเล็กลี้ รัฐบาลได้กำหนดระเบียบฯ ขึ้น ใช้ทั้งในหน่วยงานราชการต่าง ๆ และในองค์กรประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบาย

(1) George C. Edwards III, Implementing Public Policy (Washington, D.C. : Congressional Quarterly Press, 1980), หน้า ๑๒๖-๑๒๗

(2) Edwards III, เรื่องข้าง

นี้ไปปฏิบัติเป็นจำนวนมาก

ข้อความที่เกี่ยวกับระเบียบฯ เพื่อใช้เป็นประเด็นสัมมนากรรมการกลุ่มผู้นำ และ กรรมการสภาตำบลนั้น ครอบคลุมคำถามว่ามีการจัดระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้น้ำหรือไม่ ถ้ามีระเบียบหรือข้อบังคับแล้วมีวิธีการในการจัดทําอย่างไร มีวิธีการจัดสรรน้ำอย่างไร มีการกำหนดวิธีการบำรุงรักษา ซ่อมแซม และปรับปรุงโครงการอย่างไร วิธีการแก้ปัญหาข้อพิพาทจากการใช้น้ำทําอย่างไร และได้มีการกำหนดวิธีการระดมทุนเพื่อนํามาใช้จ่ายในโครงการอย่างไร

ผลจากการสัมมนากรรมการบริหารทั้ง ๖ โครงการพบว่า มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับใช้ประเด็นที่กล่าวมาอย่างละเอียดในโครงการฝ่ายคลองทราย ทรบ.คลองรี และทรบ.ห้วยพันต้น ซึ่งได้รับคําแนะนําจากเจ้าหน้าที่ หน่วยงานที่ ๑๒ อย่างใกล้ชิด รายละเอียดของระเบียบมีความคล้ายคลึงกันมาก สำหรับระเบียบที่ใช้กับบ่อเลี้ยงปลาบ้านพังยางนี้ ได้แยกจัดทําระเบียบข้อบังคับเป็น ๒ ชุด เพื่อใช้กับบ่อปลาในโรงเรียนบ้านพังยาง กับบ่อปลาหมู่บ้านบ้านดอกสร้อย ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของการสร้างบ่อปลาโรงเรียนบ้านพังยางได้เพิ่มจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นห้องปฏิบัติการกับ นักเรียน ที่เรียนวิชาประมงอีกด้วย สำหรับระเบียบที่ใช้กับโครงการคลองขุดบ้านเกาะใหญ่ นั้น ได้รับคําตอบว่าเคยมีการกำหนดไว้ แต่ไม่ได้เขียนเป็นเอกสาร คงรู้แต่เพียงกรรมการบางคน ระเบียบจะมีลักษณะกว้าง ๆ ไม่ครอบคลุม ประเด็นที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ส่วนกรณีของโครงการสูบน้ำด้วยโซลาร์นี้ ระเบียบกำหนดโดยเจ้าหน้าที่จากการพลังงานแห่งชาติ และผู้ใหญ่บ้านดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบ เพราะยังไม่มีการจัดตั้งองค์กรบริหารการใช้น้ำเลย

ข้อสรุปในเรื่องการจัดทํา ระเบียบฯ ของทั้ง ๖ โครงการคือ โครงการที่สำนักงานชลประทานที่ ๑๒ เข้าเกี่ยวข้องกับระเบียบชัดเจน สมบูรณ์ ครบถ้วนการดำเนินงานในทุก ๆ ด้าน แต่สมาชิกผู้ใช้ น้ำมีส่วนในการกำหนดระเบียบน้อย โครงการที่ชาวบ้านมีบทบาทกำหนดระเบียบเป็นหลักได้แก่ โครงการประมงหมู่บ้าน บ้านพังยาง ทั้งนี้ระเบียบที่ใช้ในโครงการทั้งหมด จึงมีความแตกต่างกัน

ในแง่ การจัดทำ ความชัดเจน ความสมบูรณ์ และโอกาสที่ชาวบ้านเข้าร่วมในการจัดทำระเบียบนั้น
 อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโครงการที่นำมาศึกษาส่วนใหญ่จะมีการจัดทำระเบียบหรือข้อบังคับไว้แล้ว แต่พบ
 ว่ามีเพียงบางโครงการเท่านั้นที่ใช้ระเบียบฯ ที่กำหนดขึ้นเป็นแนวทางการตัดสินใจ หรือเป็นแนวทาง
 แก้ไขปัญหา ส่วนใหญ่การตัดสินใจจะอยู่ในดุลยพินิจของผู้ว่าบางตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใหญ่บ้าน
 ข้อเท็จจริงที่สะท้อนก็คือคำตอบเมื่อถามว่า ถ้ามีสมาชิกละเมิดระเบียบการจัดสรรน้ำ หรือมีข้อพิพาท
 เกิดขึ้น จะมีวิธีแก้ไขอย่างไร คำตอบหลักที่ได้คือ การมอบให้ผู้นำเป็นผู้ตัดสินใจขาด

๒. การระดมทรัพยากร

ทรัพยากรส่วนใหญ่ที่ใช้ในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กจะเป็นงบประมาณของรัฐบาล
 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งบประมาณในการก่อสร้างโครงการ แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีการใช้ทรัพยากร
 ของท้องถิ่นอยู่อีกส่วนหนึ่ง ทั้งนี้ในระยะการก่อสร้างโครงการ ชุมชนยังต้องบริจาคที่ดิน เพื่อก่อสร้าง
 โครงการคิดเป็นมูลค่าจำนวนมาก นอกจากนี้ การระดมทรัพยากรเพื่อดำเนินงานในด้านต่าง ๆ
 เมื่อการก่อสร้างโครงการเสร็จแล้วก็เป็นภารกิจหลักขององค์กรชุมชน ดังนั้นปัญหาเรื่องการจัดการ
 เกี่ยวกับทรัพยากร ไม้ว่าจะเป็นวิธีการระดมทุนเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือการระดมทรัพยากร
 ด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ เพื่อนำมาใช้ในการบำรุงรักษาและซ่อมแซมโครงการ จึงเห็นอีกประเด็น
 หนึ่งที่ใช้สอบถามจากกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ

คำอธิบายเกี่ยวกับการระดมทรัพยากร และการแก้ปัญหาด้านทรัพยากรของกรรมการ
 กลุ่มผู้ใช้น้ำทั้ง ๖ โครงการ ปรากฏว่ามีความคล้ายคลึงกันในวิธีการแก้ปัญหาทรัพยากร ที่ต้องการ
 ในการซ่อมแซมและบำรุงรักษาโครงการ นั่นคือ การขอความช่วยเหลือจากสมาชิกให้ช่วยนำ
 เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ตนเองนำมาใช้ในการบำรุงรักษาและซ่อมแซม การขอบริจาคที่ดิน เพื่อ
 ซุกเหมืองใส่ไก่ สับไม้จากคลองสายใหญ่ และการขอความช่วยเหลือคือค่าน้ำอาหารเพื่อจัดเลี้ยงสมาชิก
 ที่มาช่วยซ่อมแซมบำรุงรักษาโครงการ เป็นต้น ความแตกต่างที่ค้นพบคือ การกำหนดแนวทางระดม
 ทรัพยากรโดยระบุไว้ในระเบียบหรือข้อบังคับของแต่ละโครงการ กล่าวคือโครงการที่ได้รับคำแนะนำ

ในการจัดทำระเบียบจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานชลประทาน จะมีวิธีการระดมทุนคล้ายคลึงกัน ในขณะที่โครงการอื่นจะอยู่ในรูปการกำหนดเป็นข้อตกลงที่ไม่ได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ตัวอย่างเช่น โครงการประมงหมามัน จะระบุว่าวิธีการระดมทุนเพื่อไปดำเนินงานจะมาจากการขายปลาที่เลี้ยงไว้ โดยแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งให้กับกรรมการผู้ดูแลปลา แต่ระเบียบนี้จะเปลี่ยนไปบ้างเล็กน้อยเมื่อนำไปใช้กับมอปลาโรงเรียนบ้านพังยาง กล่าวคือ จะนำปลาที่เลี้ยงไว้มาจัดทำอาหารกลางวันสำหรับนักเรียน และจำหน่ายในราคาถูกให้กับผู้ปกครองนักเรียน อย่างไรก็ตาม ยังมีหลายโครงการที่ได้ระบุวิธีการระดมทุนไว้ชัดเจน แต่ยังไม่ได้นำไปปฏิบัติเลย อันแสดงถึงความไม่สอดคล้องในระเบียบวิธีปฏิบัติกับการนำไปปฏิบัติกับการนำไปปฏิบัติจริง ตัวอย่างคือ โครงการทอดระบายน้ำห้วยพันต้น และโครงการทอดระบายน้ำคลองรี

๓. การสื่อความหมาย

การสื่อความหมายมีความเกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานไปปฏิบัติโดยตรง ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งดูการสื่อความหมายในหลายลักษณะ กล่าวคือ ดูการสื่อความหมายระหว่างสมาชิกกับกรรมการกลุ่มผู้นำ ระหว่างกรรมการ กับหน่วยงานอื่น ๆ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย

ในการสื่อความหมายกับสมาชิกนั้น จะดูการเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้าร่วมใน กิจกรรม การเผยแพร่มติการตัดสินใจของกรรมการ การส่งข่าวเพื่อให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรม และการติดต่อกับส่วนราชการต่าง ๆ

กรณีการสื่อความหมายระหว่างกรรมการฯ กับกลุ่มสมาชิกนั้น วิธีการและลักษณะการสื่อความหมายเป็นแบบที่ชาวบ้านชนบทคุ้นเคยกันดี เมื่อจะทำกิจกรรมใด ๆ ร่วมกัน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้สังเกตว่าการสื่อความหมายส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว คือกรรมการฯ จะเป็นผู้แจ้งมติ เป็นผู้แจ้งขอความช่วยเหลือหรือกำหนดวิธีทำกิจกรรมต่าง ๆ

การสื่อความหมายกับส่วนราชการ ลักษณะที่ปรากฏคือ บทบาทการติดต่อกับส่วนราชการมักเป็นหน้าที่ของประธานกรรมการกลุ่มผู้นำหรือเลขานุการกลุ่ม มีเพียงสองโครงการ ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน จะมีบทบาทสูงกว่ากรรมการฯ การติดต่อกับส่วนราชการเหล่านี้ ก็มีก้อยู่ในลักษณะ

การติดต่อตัวต่อตัว (face to face) กับข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับโครงการเป็นหลัก ดังนั้นเมื่อสอบถามว่าไปติดต่อ กับข้าราชการจากส่วนราชการใดบ่อยที่สุด จึงปรากฏว่า เจ้าหน้าที่จากสำนักงานชลประทานที่ ๑๒ กับพัฒนาการประจำตำบล เป็นข้าราชการที่กลุ่มผู้ใช้น้ำติดต่อบ่อยที่สุด

กรณีสุดท้ายคือ ความเข้าใจนโยบายพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก เมื่อพูดคุยกับกรรมการในโครงการต่าง ๆ พบว่ากรรมการส่วนใหญ่เข้าใจจุดมุ่งหมายของนโยบายนี้ว่าเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร แต่ทว่าไม่มีใครกระจ่างในเรื่องนโยบายต่าง ๆ หรือขั้นตอนการปฏิบัติตามนโยบาย ตัวอย่างที่ชัดเจนประการหนึ่ง คือ การเสนอโครงการขุดลอกคลองในตำบลเกาะใหญ่ ซึ่งจุดมุ่งหมายของโครงการเห็นชัดเจนว่าเพื่อนำน้ำไปใช้เพื่อการเกษตรในพื้นที่สองข้างลำคลอง และจำเป็นต้องมีเงื่อนไขหลายอย่างใช้บังคับในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น ระเบียบการจัดสรรน้ำ การบำรุงรักษาลำคลอง เป็นต้น แต่เมื่อพูดคุยกับกรรมการกลับพบว่า กรรมการมองดูประโยชน์ที่แท้จริงจากโครงการ คือช่วยขนระยะทางการสัญจรทางน้ำ ซึ่งแต่เดิมต้องเดินเรืออ้อมเกาะใหญ่เป็นระยะทางเกินกว่า ๒๐ กิโลเมตร การนำน้ำไปใช้เพื่อการเกษตรกลับเป็นจุดมุ่งหมายรอง ซึ่งความเข้าใจเช่นนี้เป็นเหตุให้เกิดปัญหา การที่สมาชิกหลายรายไม่ยินยอมบริจาคที่ดินเพื่อทำเหมืองใส่ไถ่ดินน้ำจากคลองเข้าสู่หนองนา

ข้อที่สะท้อนปัญหาการสื่อความหมายในตัวนโยบายอีกประการคือ การที่ชาวบ้านมักมุ่งมองประโยชน์จากโครงการไปในเรื่องการนำน้ำไปทำนา แต่จุดมุ่งหมายของนโยบาย กลับต้องการให้นำน้ำไปใช้ประโยชน์หลาย ๆ ด้าน เพื่อให้สามารถเพิ่มรายได้หรือผลผลิตอื่น ๆ นอกไปจากการทำนาให้มากที่สุด

๔. ปัจจัยทางการเมือง

ปัจจัยทางการเมืองซึ่งเป็นตัวแปรที่นำมาศึกษาในครั้งนี้นี้ จะมุ่งมองการกรองความต้องการของชาวบ้าน การแสวงหาการสนับสนุนจากภายนอก และวิธีการแก้ปัญหาขัดแย้งที่กรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำเลือกนำมาใช้

๕. ทัศนคติ

ทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องกันนโยบายฯ โดยอมมีส่วนกระทบต่อการนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติ ความรู้สึกว่าโครงการนี้ ๆ ช่วยแก้ใ้ปัญหาของชุมชนได้จริง ย่อมเป็นแรงดันให้การดำเนินงานตามโครงการนี้มีโอกาสสำเร็จได้ ในขั้นนี้จะเสนอผลการให้ความคิดเห็นของกรรมการกลุ่มผู้ใช้ นำเป็นหลัก

เมื่อสอบถามความเห็นของกรรมการฯ ว่าโครงการที่จัดสร้างขึ้นมีส่วนแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจริงหรือไม่ กรรมการฯ ทั้ง ๖ โครงการให้ความคิดเห็นไปในเชิงบวก นั่นคือมองว่าโครงการเหล่านี้มีประโยชน์โดยตรงในการแก้ปัญหา แต่เมื่อถามถึงไปถึงความเห็นต่อความร่วมมือของชาวบ้านที่ให้ ไม่ว่าจะเป็นช่วงการก่อสร้างโครงการ หรือภายหลังการก่อสร้างโครงการเสร็จสิ้นแล้ว พบว่าความเห็นของกรรมการจะแตกต่างกันออกไป กล่าวคือมีกรรมการฯ จาก ๓ โครงการมองว่าชาวบ้านให้ความร่วมมือในระดับดี ถึงดีมาก และกรรมการอีก ๓ โครงการ ระบุว่าความร่วมมือของชาวบ้านอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง

ทัศนคติต่อหน่วยราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อหน่วยส่งเสริมกิจกรรมต่อเนื่อง เบ็ดเสร็จนั้น นับได้ว่ากรรมการฯ จากโครงการที่นำมาศึกษาเกือบทั้งหมด มีทัศนคติต่อหน่วยงานนี้ในเชิงลบ ทั้งนี้เห็นได้จากผลการประเมินบทบาทของหน่วยส่งเสริมฯ ในด้านการให้คำแนะนำ การทำกิจกรรมต่อเนื่อง การบำรุงรักษาและซ่อมแซมโครงการ และการออกกระเบื้อง หรือข้อบังคับการใช้ น้ำ นั้นจะอยู่ในระดับปานกลาง เป็นหลัก ซึ่งข้อค้นพบนี้ได้สะท้อนจุดอ่อนประการสำคัญของระบบบริหารนโยบายพัฒนาแหล่งน้ำให้เห็นอีกอย่างหนึ่ง ที่ต้องมีการแก้ไขอย่างจริงจัง รายละเอียดการประเมินบทบาทของหน่วยส่งเสริมกิจกรรมต่อเนื่อง เบ็ดเสร็จ ปรากฏในตารางข้างล่าง

ประเมินบทบาทของหน่วยส่งเสริมกิจกรรมต่อเนื่อง เบ็ดเสร็จ

โดยกรรมการกลุ่มผู้นำ แยกเป็นรายโครงการ

หัวข้อ	ทรบ. คลองรี	โครงการ สูบน้ำ บ้านแค	บ่อปลา บ้านพังยาง	คลองขุด เกาะใหญ่	ฝายบ้าน คลองทราย	ทรบ. ห้วยพันต้น
๑. แนะนำในการจัดทำ ระเบียบข้อบังคับ	มาก	ไม่มี	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	มาก
๒. แนะนำในกาสนำน้ำ ไปใช้ประโยชน์	มาก	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	ปาน กลาง	ปานกลาง
๓. แนะนำในการนำร่อง รักษา ซ่อมแซม และปรับปรุงโครงการ	น้อย	ไม่มี	ปานกลาง	ปานกลาง	ปาน กลาง	ปานกลาง

ทัศนคติและการมีส่วนร่วมของประชาชน

แม้ว่าจุดมุ่งศึกษาจะเน้นดูการจัดองค์กร การจัดระเบียบบริหารและความสามารถในการปรับตัว ของกรรมการกลุ่มผู้นำเป็นหลักก็ตาม การตรวจสอบทัศนคติและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเขตพื้นที่อิทธิพลของโครงการทั้งหมดก็ยอมรับว่าได้ผลการศึกษาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากการใช้แบบสอบถามที่ได้สร้างคำถามขึ้น เป็นการควงหน้าไว้แล้ว ไปสอบถามประชาชนจำนวน ๒๓๐ คน หรือประมาณร้อยละ ๒๐ ของครัวเรือนในเขตพื้นที่โครงการทั้งหมดครอบคลุมไปถึง จะนำผลมาเสนอในที่ประชุมข้อค้นพบเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมของชาวบ้านทั้งในระยะการวางแผนจัดทำโครงการ และการนำเอาผู้นำไปใช้ประโยชน์ เมื่อหมู่บ้านได้รับมอบโครงการนี้จากทางราชการแล้ว รวมตลอดจนเสนอผลการให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์จากโครงการ และประสิทธิภาพการบริหารงานของกรรมการกลุ่มผู้นำ

๑. บทบาทในการวางแผนและจัดทำโครงการ

เมื่อสอบถามถึงกิจกรรมการวางแผน และการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวนี้ พบว่าจากจำนวนผู้ตอบ ๒๒๘ คน ร้อยละ ๕๕ ตอบว่าผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่ริเริ่มโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ และร้อยละ ๒๑ ตอบว่า เป็นบทบาทของเจ้าหน้าที่ชลประทาน หรือหน่วยงานราชการ กรณีถามต่อไปว่า ใครบ้างที่เคยให้ความคิดเห็นหรือขอเสนอแนะในการจัดทำโครงการ พบว่ามีอยู่ ๕๓ ราย ที่ตอบว่าเคยให้การเสนอแนะ โดย ๒ ใน ๓ ของผู้ตอบจะบอกว่า ให้คำแนะนำกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือไม่ก็ให้ขอเสนอแนะเมื่อมีโอกาสเข้าร่วมประชุม

จากขอลงพบดังกล่าว นี้ให้เห็นว่าประมาณร้อยละ ๑๕ ของผู้ให้สัมภาษณ์ ไม่มีโอกาสเข้าร่วมในช่วงการจัดทำโครงการแต่อย่างใด จึงพอจะอนุมานได้ว่า การตัดสินใจริเริ่มกิจกรรมพัฒนาในชุมชนตกอยู่ในแควงของผู้นำชุมชนเพียงบางคนเท่านั้น

๒. บทบาทในการเข้าร่วมบริหารหรือดำเนินงานโครงการ

การเข้าร่วมบริหารงานในที่นี้จะมุ่งมองดูว่า เมื่อก่อสร้างโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเสร็จแล้ว สมาชิกกลุ่มผู้นำมีโอกาสเข้าร่วมเสนอแนะแนวทางการนำน้ำไปใช้ประโยชน์ และการดำเนินงานด้านอื่น ๆ บางหรือไม่ ทั้งนี้ คำถามจึงเริ่มด้วยการถามความรู้ถึงระเบียบ หรือข้อบังคับว่า โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่นี้ มีระเบียบกำหนดไว้หรือไม่ พบว่า มีผู้ตอบว่ามีระเบียบกำหนดไว้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากโครงการจำนวน ๑๖๒ คน หรือ ร้อยละ ๗๑ และเมื่อถามต่อว่า ระเบียบต่าง ๆ เหล่านี้กำหนดขึ้นมาได้อย่างไร จากผู้ตอบจำนวน ๑๖๑ คน มีผู้ตอบว่ากำหนดขึ้นจากการประชุมชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ทางราชการจำนวน ๖๕ คน (ร้อยละ ๓๐) และกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้กำหนดจำนวน ๕๕ คน (ร้อยละ ๒๐) นอกจากนี้ให้ความเห็นเป็นอย่างอื่น

คำถามที่ถามถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานคือ คำถามถึงการมีส่วนร่วมเสนอแนะการใช้ประโยชน์และการดำเนินงานอื่น ๆ พบว่า จากผู้ตอบจำนวน ๒๒๘ คน มีผู้ตอบว่า

มีส่วนในการเสนอแนะ ๕๓ คน (ร้อยละ ๒๓) และผู้ที่ตอบว่าไม่มีส่วนเสนอแนะมีจำนวน ๑๐๖ คน (ร้อยละ ๑๖) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า สมาชิกส่วนใหญ่จะไม่เข้าเกี่ยวข้องในการบริหารการใช้น้ำ เมื่อถามผู้ที่ตอบว่าได้เข้าไปมีส่วนเสนอแนะการใช้ประโยชน์ พบว่ามีจำนวน ๒๒ คน (ร้อยละ ๔๑) ตอบว่าได้ให้ข้อเสนอแนะในที่ประชุม และอีก ๒๑ คน (ร้อยละ ๓๗) กล่าวว่าเสนอแนะกับผู้ใหญ่บ้าน - กำนัน เป็นการส่วนตัว จากคำตอบดังกล่าวนี้ สะท้อนว่า ผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้นำ หรือผู้ที่ให้ความสันทัดใจอย่างจริงจังเท่านั้นที่มีส่วนร่วมบริหารโครงการ

อีกคำถามหนึ่งที่สะท้อนการเข้าไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานคือ คำถามถึงกิจกรรมที่สมาชิกเข้าร่วมในโครงการ จากผู้ตอบจำนวน ๑๖๓ คน มีผู้ตอบว่าเข้าร่วมในการซ่อมแซมบำรุงรักษา ๑๘ คน (ร้อยละ ๔๘) พิจารณาจัดสรรประโยชน์จากการใช้น้ำ ๕๐ คน (ร้อยละ ๓๑) จำนวนที่เหลือให้คำตอบเป็นอย่างอื่น เช่น ช่วยทำอาหาร ทาที่ดินตั้งเครื่องสูบน้ำ ปลูกบ่อปลา เป็นต้น จากคำตอบที่ได้พบว่า กิจกรรมที่สมาชิกเข้าร่วมเป็นจำนวนมากนั้นเป็นกิจกรรมที่คล้ายคลึงกับกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นที่คุ้นเคยกันอยู่แล้ว คือการระดมแรงงานบำรุงรักษา หรือซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์

๓. การประเมินประโยชน์ที่ได้จากโครงการ

เนื่องจากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ที่นำมาศึกษาครั้งนี้ มีอยู่ ๕ โครงการ ที่จุดมุ่งหมายของการจัดทำโครงการเป็นการแก้ไขปัญหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ประกอบกับอาชีพหลักของสมาชิกส่วนใหญ่ก็เป็นอาชีพทำนา ดังนั้น การเสาะถามให้สมาชิกช่วยประเมินประโยชน์จากโครงการ จึงประกอบด้วยคำถามในลักษณะประเมินรวมยอดว่าโครงการนั้น ๆ ตรงกับความต้องการของสมาชิกหรือไม่ และคำถามถึงลักษณะการใช้ประโยชน์

จากผู้ตอบจำนวน ๒๓๐ คน มีผู้ตอบว่าโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กนี้ ๑
ตรงกับความต้องการของตนเองมากถึง ๒๐๖ คน (ร้อยละ ๙๐) ในขณะที่มีผู้ตอบว่าไม่ตรง
ตรงกับความต้องการ หรือไม่ตรงกับความต้องการของตนเลยเพียง ๒๔ คน (ร้อยละ ๑๐)
เท่านั้น กรณีเมื่อสอบถามถึงลักษณะการใช้ประโยชน์ ซึ่งยินยอมให้ระบุได้มากกว่าหนึ่งลักษณะ
พบว่าจากแบบสอบถามจำนวน ๒๓๐ ชุด มีผู้ให้คำตอบว่าใช้ประโยชน์จากโครงการในแผนำน้ำไป
ทำนา ๑๘๘ ราย ใช้ในการเพาะปลูกพืชอื่น ๆ ๘๘ ราย ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ ๕๘ ราย และ
ตอบในลักษณะอื่น ๆ อีกประปราย

ประการสุดท้าย เมื่อสอบถามในลักษณะใช้ประโยชน์โดยเฉลี่ยแล้ว สมาชิกแต่ละ
รายจะนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ประมาณกี่ไร่ ซึ่งคำตอบว่า โดยเฉลี่ยแล้วพื้นที่สมาชิกใช้
น้ำจากโครงการทำประโยชน์เฉลี่ยประมาณ ๘ ไร่ และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่สมาชิก
ผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่ามีสิทธิถือครองซึ่งเฉลี่ยมีครัวเรือนละ ๑๖ ไร่แล้ว สามารถกล่าวได้ว่า
สมาชิกได้นำน้ำจากโครงการไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของตนเองสูงเกินครึ่งหนึ่งของพื้นที่ทำประโยชน์
ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำได้รับประโยชน์จากโครงการมากพอควร

๔. การประเมินประสิทธิภาพการบริหารงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

เพื่อทราบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อความสามารถในการบริหารงานของกรรมการ
กลุ่มผู้ใช้น้ำ จึงมีการตั้งคำถามในเชิงประเมินว่า ให้สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำทั้ง ๖ โครงการประเมินว่า
กรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำเหล่านั้นมีความสามารถในการดำเนินงานและค้นหาวิธีใช้ประโยชน์จากโครงการ
พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กมากน้อยเพียงใด พบว่าจากผู้ตอบจำนวน ๒๒๓ ราย มีเพียง ๓๒ ราย
(ร้อยละ ๑๔) ที่ประเมินว่า กรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำทำงานดีมาก ผู้ตอบส่วนใหญ่คือ ๑๐๕ ราย
(ร้อยละ ๔๗) ตอบว่ากรรมการฯ บริหารงานอยู่ในเกณฑ์ กับมีอีก ๘๖ ราย (ร้อยละ ๓๘)
ที่ตอบว่าการทำงานของกรรมการฯ อยู่ในเกณฑ์ปานกลางหรือน้อย

เหตุผลที่อธิบายถึงผลการประเมินประสิทธิภาพของกรมการฯ ว่าทำไมจึงเป็นเช่นนี้ กล่าวมาแล้ว อาจอนุมานได้จากคำตอบต่อคำถามที่ว่า แท้จริงแล้วบุคคลหรือกลุ่มใดที่เป็นผู้รับผิดชอบ ในการดำเนินงานใช้ประโยชน์จากโครงการ ซึ่งพบว่า มีผู้ตอบว่าผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่พบมากที่สุด จำนวน ๔๔ ราย (ร้อยละ ๔๓) ในขณะที่มีผู้ตอบเพียง ๖๕ ราย (ร้อยละ ๒๙) ที่ระบุว่าการนำน้ำ ไปใช้ประโยชน์เป็นความรับผิดชอบของกรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ นอกจากนี้ยังมีผู้ตอบจำนวน ๒๕ ราย (ร้อยละ ๑๑) ที่ตอบว่าเจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการเป็นผู้รับผิดชอบ

สรุปผลการนำนโยบายพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กไปปฏิบัติ

เมื่อสรุปภาพรวมถึงผลการนำนโยบายพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กไปปฏิบัติจากโครงการที่นำมา ศึกษาทั้ง ๖ โครงการ โดยกำหนดเกณฑ์บางอย่างเพื่อใช้เป็นหลักในการให้น้ำหนักคะแนน ประกอบด้วย ผลการพิจารณาตัวแปรต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามนโยบายที่ได้กล่าวมาแล้ว สามารถเสนอผล เป็นภาพสรุปที่ดังตารางต่อไปนี้

ผลการประเมินระดับความสำเร็จของการนำนโยบาย
พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กไปปฏิบัติแยกเป็นรายโครงการ

โครงการ	ระดับของความสำเร็จ
๑. โครงการฝายคลองทราย	+++
๒. โครงการท่อระบายน้ำคลองรี	++
๓. โครงการท่อระบายน้ำห้วยพันต้น	+
๔. โครงการสูบน้ำด้วยพลังไอน้ำบ้านเต	++
๕. โครงการขุดลอกคลองขุด ตำบลเกาะใหญ่	++
๖. โครงการระดมหมูบรณ ตำบลพังยาง	+++ (ก) + (ข)

หมายเหตุ (ก) หมายถึงบ่อปลาโรงเรียนวัดพังยาง
(ข) หมายถึงบ่อปลาบ้านดอกสร้อย

เกณฑ์ที่ใช้เป็นพื้นฐานกำหนดระดับคะแนนประกอบด้วยเกณฑ์ ๔ ด้านดังนี้

๑. การใช้ประโยชน์โดยตรงจากโครงการ เช่น นำน้ำไปใช้เพื่อการเกษตร หรือเลี้ยงปลา
๒. หลักฐานการทำกิจกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ นอกจากการนำน้ำไปทำนา
๓. ความเข้มแข็งของกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำในการบริหารงาน โดยดูจากผลการตัดสินใจการใช้ประโยชน์จากโครงการและความเข้าใจถึงบทบาทและความรับผิดชอบของกรรมการ
๔. การสนับสนุนจากหน่วยราชการในช่วงหลังมอบโครงการที่สร้างเสร็จสมบูรณ์แล้ว

จุดมุ่งหมายประการหนึ่งของการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้คือ การค้นหาว่ามีตัวแปรอะไรข้างที่ช่วยอธิบายการนำนโยบายพัฒนาแหล่งน้ำขนาด เล็กไปปฏิบัติ โดยศึกษาเน้นหนักที่การบริหารขององค์กรชุมชนที่รับผิดชอบดำเนินงานหลังจากโครงการก่อสร้างเสร็จสิ้นแล้ว ข้อสังเกตจากการค้นพบครั้งนี้ กล่าวโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. การจัดองค์กรบริหารโครงการ

โครงสร้างและวิธีการบริหารการใช้น้ำได้กำหนดไว้อย่างละเอียดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี และคู่มือการจัดทำกิจกรรมต่อเนื่องที่กำหนดโดยคณะกรรมการประสานงานและเร่งรัดการพัฒนาแหล่งน้ำ ข้อค้นพบจากการศึกษาโครงการทั้ง ๖ โครงการ ชี้ว่าโครงสร้างและวิธีบริหารบางประการไม่เอื้อต่อการบริหารขององค์กรชุมชนเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรรมการหมู่บ้านฝ่ายกิจการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก และหน่วยส่งเสริมกิจกรรมต่อเนื่องเบ็ดเสร็จ โครงสร้างทั้งสองประการนี้ไม่ได้ทำหน้าที่ดังที่รัฐบาลมุ่งหวังแต่ประการใด

อีกประเด็นหนึ่งที่ควรพิจารณาคือ แนวทางการกำหนดระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้น้ำ ซึ่งพบว่ามีเงื่อนไขให้กลุ่มผู้ใช้น้ำปฏิบัติเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะบทลงโทษสมาชิกผู้ฝ่าฝืนระเบียบหรือข้อบังคับ ข้อเท็จจริงที่ค้นพบนั้น แม้แต่การฝ่าฝืนที่ค่อนข้างรุนแรง เช่น ทบุดูดแยบประตุน้ำเพื่อเปิดน้ำเข้ามาโดยไม่ได้แจ้งให้นายประตุน้ำทราบ กรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ ยังไม่ได้ใช้บทลงโทษตามที่กำหนดไว้แต่อย่างใด เพราะสังเกตเห็นว่าเป็นการกระทำ เพราะความไม่เข้าใจระเบียบ

๒. ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จากการพิจารณาอิทธิพลของตัวแปรทั้ง ๕ ประการที่กล่าวมาแล้ว โดยอันดับแรก ประการคือ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีผู้นำที่เข้มแข็ง (ผู้ใหญ่บ้าน หรือประธานกรรมการกลุ่ม ผู้นำ) และผู้นำนั้นมีทัศนคติในเชิงบวกต่อโครงการแล้ว การดำเนินงานตามโครงการนั้นจะพบกับความสำเร็จมากกว่าโครงการอื่น ในกรณีนี้คือโครงการฝายคลองทราย และโครงการ ประมงโรงเรียนวัดพังยาง ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำในองค์กรชุมชนและทัศนคติของผู้นำเป็นตัวแปรอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการบริหารนโยบาย

๓. การสื่อความหมายเกี่ยวกับนโยบาย

ปัญหาการสื่อความหมายที่ค้นพบคือ สมาชิกไม่เข้าใจชัดเจนถึงภาระรับผิดชอบต่อการ นำเอาโครงการที่ก่อสร้างเสร็จสิ้นแล้วไปทำประโยชน์ การคาดหวังของรัฐบาลที่ปรากฏในคู่มือ และระเบียบบริหารการผู้นำ แต่ขาดกระบวนการที่จะใช้สื่อความหมายให้สมาชิกทุกคนเข้าใจ นโยบายอย่างชัดเจน ดังนั้น ผลที่เกิดขึ้นคือ สมาชิกส่วนใหญ่จะใช้ประโยชน์จากโครงการเพียงการ นำน้ำไปทำนาปีเท่านั้น

นอกจากปัญหาการสื่อความหมายในระดับของการชุมชนดังกล่าวแล้ว ดูเหมือนการสื่อ ความหมายกับข้าราชการฝ่ายปกครองก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ควรพิจารณา กล่าวคือ จากการพูดคุยกับ ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบงานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ หรือปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบตำบล พบว่าส่วนใหญ่ มองว่างานพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นอันดับรองจากงานในหน้าที่อื่น ๆ และบางคนมองว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบหลักของหน่วยงานชลประทาน

จากข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาเรื่องนี้ มีข้อพิจารณาที่มีความสำคัญที่ควรนำเสนอ ในขั้นนี้คือ การปรับปรุงบทบาทของหน่วยส่งเสริมกิจกรรมต่อเนื่อง เบ็ดเสร็จ การปรับปรุงดำเนิน เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่พ้น รัฐบาลควรมีแนวทางปรับบทบาทให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในลักษณะร่วม เรียนรู้ ร่วมศึกษา เพื่อค้นหาแนวทางใช้ประโยชน์จากโครงการให้ได้สูงสุด ซึ่งย่อมหมายถึงการ ลดบทบาทในการสั่งการ หรือบทบาทในการไปตรวจสอบการทำงานขององค์กรชุมชนลง

นอกไปจากการปรับปรุง บทบาทของหน่วยส่งเสริมกิจกรรมต่อเนื่อง เบ็ดเสร็จแล้ว
 ควรมีการจัดกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันระหว่างองค์กรชุมชนกับข้าราชการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ
 นี้ โดยจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ในช่วงที่รัฐบาลส่งมอบโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้องค์กร
 ชุมชนรับผิดชอบในช่วงต้น ๆ ทั้งนี้ย่อมจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องทราบถึงสถานการณ์นโยบายจาก
 โครงการอย่างทั่วถึง และอาจจะกำหนดแผนการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบยิ่งขึ้น